Izhaja vsak dan razen nedelje in praznika ob 3. popoldan.

Posamezna številka stane 10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Po pošti stane mesečno 3 K 20 v

Uredništvo in upravništvo: Schmidererjeva ulica št. 5.
Telefon 3|VI.

Letnik 2. Maribor, četrtek 6. februarja 1919. Štev. 30.

Misli o rešitvi valutnega vprašanja v Jugoslaviji.

Delegati finančnega ministrstva v Beogradu so prišli po razgovorih, katere so imeli z zastopniki ogrske ter nemško-avstrijske vlade v Budimpešti, oziroma na Dunaju, glede rešitve valutnega vprašanja na jugoslovanskem teritoriju do sledečih zaključkov:

Zastopniki ogrske in nemško-avstrijske vlade stoje na stališču, da morajo valutno vprašanje rešiti zaeno vse države, ki so nastale na teritoriju bivše Avstro-Orgske. Dolg, katerega ima avstro-ogrska banka vsled izdanih bankovcev, je po njih mnenju skupen dolg vseh nacijonalnih držav. Te države morajo predvsem principijelno priznati, da hočejo sodelovati pri rešitvi valutnega vprašanja na ta način, da se obvežejo plačati sorazmeren del dolga avstro-ogrske banke. Nadalje se morajo te države zediniti glede ključa, po katerem naj se razdeli ta tolg. Šele potem, ako se nacijonalne države zedinijo glede teh dveh principijelnih točk, sta Ogrska in Nemška Avstrija pripravljeni, se spustiti v materijalno pregovarjanje glede rešitve valutnega vprašanja.

Nadalje so izjavili Madžari in Nemci, da se ne more rešiti valutno vprašanje, ako se istočasno ne reši tudi vprašanje državnega dolga bivše avstro-ogrske monarhije. Nemci in Madžari se ne smatrajo dedičem bivše Avstro-Ogrske, kar se tiče dolga, ampak zahtevajo, da se ves dolg porazdeli na nacijonalne države. Ključ, po katerem naj se razdeli dolg, morajo zaeno določiti vse države. Za to porazdelitev naj velja isti ključ, kakor za bankovce. Kot kriterij bi se moralo vzeti število prebivalstva, davčna moč, konzumna zmožnost ali obseg teritorija posamezne države. Po mnenju zastopnikov Nemške-Avstrije je skupni interes vseh nacijonalnih držav, da ustvarijo skupno vse te države fundirano valuto. V to svrho bi se morale države zediniti, na koliko odstotkov naj se odštampa papirnati denar in vojno posojilo. Po njih mnenju bi se moralo vse to odštampati na kakih 20 do 30 odstotkov.

Delegati so prišli do prepričanja, da ni mogoče rešiti valutno skupno vprašanje z vsemi ostalimi nacijonalnimi državami, ako se ne zedinijo vse države tudi glede prevzetja dolga.

Izkaz o stanju avstro-ogerske banke potrjuje to mnenje.

Avstro-ogrska banka ima proti ogrski državi terjatve v znesku 13·5 miljard ter proti Avstriji v znesku 30·35 milijard, skupno torej 43·85 milijard, to je še nekaj več kakor je bankovcev v prometu. Ako bi plačale države bivše monarhije svoj dolg, bi bilo valutno vprašanje rešeno. Izključeno pa je, da bi postati mogla avstro-ogrska banka aktivna, ako se ne povrne dolg bivše monarhije.

Zastopniki Ogrske in Nemške Avstrije so se postavili na stališče, da je rešitev valutnega vprašanja nerazdružljiva od državnega dolga. Treba se je vprašati, ali bi mogla bivša monarhija, oziroma nacijonalne države plačati ta dolg. Dolg bivše monarhije znaša dne 31. decembra 1918:

A. Avstrijski dolg	84 milijard
B. Ogrski «	44 «
	128 milijard

V to vsoto niso vračunjene druge državne obveznosti, n. pr. neplačane rekvizicije, neplačane vojne dobave itd., ki znašajo 5 milijard kron.

Avstrija je imela pred vojno, kakor je profesor Fellner izračunil, narodnega premoženja v vrednosti okroglih 90 milijard kron; Ogrska pa 45 milijard kron. Sedaj ima Avstrija približno 71 milijard vojnih dolgov ter 13 milijard pred vojno, skupaj torej 84 milijard kron.

Ogrska ima okroglo 36 vojnih ter 8 milijard kron predvojnih dolgov, skupaj torej 44 milijard kron. Na ta način znaša celotni dolg bivše monarhije 128 milijard kron. To je državni dolg. K temu je treba še prišteti zgoraj omenjenih 5 milijard, ter dolgove dežel, okrajev ter občin, tako da pridemo na vsoto najmanj 150 milijard.

Zgoraj se je ugotovilo, da je bilo celo premoženje bivše monarhije cenjeno leta 1911. na 135 milijard. Seveda se je premoženje cenilo po cenah, ki so bile takrat v veljavi. Po današnjih cenah bi znašala vrednost vsega premoženja, ki se nahaja na teritoriju bivše avstro-ogrske države najmanj štirikrat več, kakor pred vojno. Vendar moramo upoštevati okolnost, da bi se moral plačevati vsaj del dolga, ako bi ga prevzele nacijonalne države šele čez leta, ko bodo padle cene zopet skoro na normalni nivo, torej takrat, ko bo nominalna vrednost narodnega premoženja padla na ono višino, kakor je bila pred vojno.

Z ozirom na ta položaj je prišla delegacija do prepričanja, da ne sme Jugoslavija rešiti valutnega vprašanja ter vprašanja glede državnega dolga skupno z ostalimi nacijonalnimi državami, ampak da mora v tem pogledu samostojno delovati. Nadalje je prišla delegacija do zaključka, da moramo takoj napraviti odločilne korake glede rešitve valutnega vprašanja, ker drugače preti opasnost, da bo naš denarni trg v kratkem poplavljen s takimi množinami avstrijskega papirnatega denarja, da ne bomo mogli zabraniti finančijalnega in sploh gospodarskega poloma.

Slovenci! Slovenke! Govorite povsod samo slovenski!

Političen pregled.

Regent Aleksander v Parizu. Po svojem prihodu v Pariz je izjavil srbski princ regent Aleksander zastopnikom časnikarjev: Prišel sem semkaj na željo svojega naroda, da stopim v neposreden stik z našimi zavezniki v trenotku, ko se bavijo z rešitvijo velikega mirovnega problema, ki se v veliki meri tiče življenskih interesov mojega naroda. Veseli me, da morem ob tej priliki tolmačiti čustva iskrenega prijateljstva, ki ga goji moj narod napram Franciji, ki po svojem junaštvu v svetovni vojni in po svoji žrtvovalnosti zavaruje mir vsega sveta. Kri, ki so jo naši vojaki skupno v dolgih in strašnih bitvah na solunski planjavi prelili, je strnila zvezo, ki je med našimi deželami že obstojala, še ože in bo okrepila našo veliko prijateljstvo za vselej.

General Dimitrijević je imenovan zapovednikom žandarmerije v celi Jugoslaviji.

Spor med Jugoslavijo in Italijo. Na željo Italije je odgodena končna odločitev glede prisvojitve našega ozemlja. Wilson, dosleden svojim načelom in v tem podpiran od Angleške, ne dopusti nikakih aneksij. Tako se piše iz Pariza. Gotovo je, da so Francozi bolj na strani Italije, a Angleži bolj na naši. A niti tega ne verujemo, da bi Francozi priznavali Italjanom vse njihove nesramne zahteve. Nečemo biti preveliki optimisti, a nekoliko vendar še upamo v Wilsona; saj je on edini naš up proti italjanskemu imperijalizmu.

Trpinčenje koroških Slovencev. Ko so Nemci vdrli v slovenske dele Koroške, so postopali nasproti Slovencem neznosno. Tolkli so jih kakor pse, zasramovali in jih preganjali, da se je eden na begu smrtno ponesrečil. Med drugimi so Gustava Smoleta pod Ljubeljem štiri vojaki v noči napadli, ga tolkli in samo mati ga je rešila smrti, ker je slučajno prišla blizu. On leži še sedaj bolan. Neko 18letno deklico pri p. d. Jozelu na Strugi, dalje neko v Goričah so nemški vojaki tepli, da sta odnesli telesne poškodbe. Udrli so med drugim tudi v slovenski Plajberg, oropali župnišče in ko jim slovenska deklica očita tako roparsko postopanje, ji nastavijo bajonet na prsa in drugi vojak ji že grozi z nabito puško. Kuharico v tem župnišču so tolikrat strahovali in trpinčili, da je dobila nevrastenične napade. Pri p. d. Bo-

štetu v slovenskem Plajbergu je morala cela družina (6 malih otrok) bežati čez Ljubelj, ker so jim Nemci grozili, da zažgejo hišo in jih pobijejo. V slovenskih občinah kakor v Glinjah in drugod okoli Borovelj pa Nemci kradejo, da pred njimi ni nič varnega. V večnem trepetu za svoje življenje pričakujejo Slovenci odrešitve. — Pri alpskih Nemcih se torej boljševizem kaže v nacionalnem zverstvu.

Z mirovne konference. Mirovna konferenca vsaj navidezno zelo počasi deluje. Gre namreč za to, da se vprvo delegati sporazumijo za principijalna vprašanja, na podlagi katerih se bo potem, ko se ujedinijo, hitreje dovršilo ostalo delo. Zdaj je bil na redu rumunjsko-srbski spor radi Banata, ki bi ga Rumuni radi vsega imeli. Čudno, da so največji požeruhi tisti, ki so, če se že opirajo na zasluge svojih armad, baš s temi armadami napravili največji fiasko. To so Italjani in ravno tako Rumuni. Italjani seveda nikakor nočejo odstopiti od londonskega dogovora. Trst jim je že skoro zagotovljen, a oni hočejo celo Dalmacijo. No, ako jim ni nič za naše prijateljstvo, potem nas bodo pač drugačne imeli in spoznali, prej ali slej!

Mariborske novice.

Dr. Korošec uredniku „Epoche“ v Belgradu. Med drugim mu je, ko ga je urednik prašal glede separatističnih teženj v pogledu naše državne forme, rekel sledeče: »Mi Slovenci nimamo časa, da mislimo na separatistične težnje. Naša prva naloga je, rešiti teritorije in konsolidirati celo državo. Separatistične izjave nekih strank in listov nam donašajo samo škodo, ker jih naši protivniki izkoriščavajo kot znak nesloge in notranje slabosti.« Ima prav, g. dr. Korošec!

Napad na Radgono. Poroča se nam: V Radgoni imamo še vedno zasedeno črto kakor pred napadom. Prvi napad so izvršile nemške in madžarske tolpe, ki so štele kakih 800 mož. Bile so to iregularne čete ali po domače rečeno roparji. Polovica jih je bila v civilu, vsi pa dobro oboroženi. Ropali so severno od Radgone pri kmetih, vzeli so jim vse, kar so mogli, posebno pa živino in živež. Boj je trajal celi dan 3. februarja. Napadli so nas v mestu od treh strani, a naši so vse napade odbili. Mesto in oba mosta sta v naših rokah, samo proti madžarski meji so se držale nemško-madžarske tolpe pred mestom. Na nekaterih točkah je prišlo do spopada z bajonetom. Iz Ljutomera nam je došlo na pomoč precejšnje število prostovoljcev, samih starih, izvežbanih vojakov. Živeli vrli Lotmerčani! — Do 5. februarja zjutraj smo imeli 2 mrtva in 12 ranjenih; ranjen je tudi poročnik Zeilhofer. Nasprotniki pa so imeli zelo velike zgube. Ujeli smo tri neranjene in dva težko ranjena. Razpoloženje med našimi vojaki je najboljše.

1 miljardo predujema so dale češke banke svoji državi. Obresti bodo 2%, pozneje pa se predujem pretvori v posojilo po 3%, ki se bo moralo vrniti z vrednostjo al pari.

„Večerni list“, ki izhaja v Ljubljani kot neodviseni list, a se tiska v katoliški oziroma Jugoslovanski tiskarni, prinaša dne 5. t. m. članek iz Mostara, v katerem pripoveduje o meščanski vstaji, v kateri pravoslavni (!) mohamedanskim meščanom bojda režejo nosove, prsa in drugo. Stvar se nam zdi tendencijozno neumna vest, najbrž brez vsake podlage. Ako kdo misli delati kako protisrbsko ali drugačno propagando, naj je ne dela tako neumno. Toliko v vednost tistim, ki usiljevani list dobijo v roke. Nam se studi tako pisarjenje!

Ven nas mečejo! Na kulturni tehniki in na visoki šoli za poljedeljstvo so izpodili vse slovenske in hrvaške dijake. Kako dolgo še bodo naše oblasti gledale to početanje? Sedaj naj velja samo načelo: Zob za zob!

Državni uradniki v Gradcu so se priklopili s svojo organizacijo socijalni demokraciji.

Češka vlada je pozvala vse menihe, ki niso češki državljani, da zapuste Češko. Češkim menihom dovolijo, da postanejo »usmiljeni bratje«. Prazne samostane porabijo za stanovanje delavcem in srednim slojem.

20.000 uniform je dala ameriška vlada čehoslovaški državi na razpolago. Ali se res mislijo še nadalje vojskovati?!

V Cirkovcah bo v nedeljo 9. februarja ob 1. popoldne shod jugoslovanske socijalne demokracije. Govori govornik iz Maribora.

Da jih poznamo! Med demonstranti za Nemško Avstrijo so bili tudi sledeči: Kleparski mojster Richa na Koroški cesti in stavbinski mojster Rudolf Kiffmann, ki je stavil barako na Glavnem trgu.

Grozovit umor in rop. Prejšnji ponedeljek je tolpa roparjev udrla v hišo posestnika Matek Ivana pri Sv. Juriju blizu zidanega mosta, ki stoji na samoti ter s samokresom usmrtila Mateka, njegovo ženo Terezo in služkinjo, katere ime nam ni znano. Pri umoru ni zadostoval samokres, marveč so roparji žrtve tudi z noži razmesarili. Po zločinu je tolpa oropala stanovanje ter pobrala več tisoč kron denarja in jo odkurila. Kdo so ti tolovaji ne ve nihče, pač pa je bližnji sosed videl istega dne pet moških oseb, ki so šle proti omenjeni hiši. Zločin so vsled velikega snega opazili šele čez tri dni, in sicer otroci, ki so šli po vodo in so ob tem odkrili izvršeni zločin ter ga takoj sporočili sosedom. Orožništvo zasleduje zločince.

Slanina (špeh) se bo jutri prodajala v mestni prodajalnici na Stolnem trgu, v tržnici na Glavnem trgu in v prodajalni v Freihausgasse. Cena 22 K za klg. V prodajalni v Freihausgasse se bo prodajalo za ubožnejše sloje. Najprvo dobijo dotični, ki imajo rudeče in modre nakaznice, na to ostali.

Izvozna dovoljenja. Mestni gospodarski urad naznanja, da se morajo prošnje za izvozna dovoljenja vložiti pismeno. Priložiti je znamka in kuvert za odgovor. Osebno se stranke ne bodo sprejemale.

Dopisi.

Zg. Radvanje. Hud nemškutar je tukajšnji učitelj Pesditschegg. Fanta, ki je prinesel majhno slovensko zastavo v šolo je hudo natepel. V Gradcu in na Dunaju mečejo mirne Slovence na cesto, mi pa bi naj take nemčurske grdobe redili. Proč žnjim!

Razne novice.

Kraljev humor. Še se dobi kneze, ki imajo humor. Tako pripovedujejo sedaj listi iz Kopenhagena lepo dogodbico o kralju Kristijanu iz Danskega. Na neki pojedini se je pogovarjal s številom zastopnikov trgovine in industrije in gospodje so se kaj živo pritoževali nad slabimi časi. Znani veliki trgovec je globoko vzdihnil: „Časi so res grozoviti!“ — „Popolnoma prav!“ je pritrdil kralj, „posebno za ljudi moje vrste . . .“

Nem berač. Nek stari tat je sklenil, da bo pričel živeti pošteno, dobil je neko pismo, s katerim je pričel beračiti od lokala do lokala. Ko je prišel v neko kavarno, je dal pismo blagajničarki in jo pozdravil s poklonom: „Dober dan!“ Začudena blagajničarka: „Toda v pismu stoji, da ste vi nemi in tu vas slišim reči: Dober dan?“ — Berač se je prestrašil, obstal v zadregi, pa je prišel kmalu zopet k sapi: „Da“, je dejal, „ampak to je tudi edina beseda, ki je zamorem reči“.

Ameriški krčmarji postanejo reveži. V Ameriki stopi v kratkem v polno moč zakon, ki prepoveduje izdelovanje in prodajo vseh alkoholnih pijač. Posledica tega bo, da bo zaprtih 116.000 gostiln, 223 tovaren in 992 pivovaren. V teh je vloženih 1,294.000 dolarjev. 749.418 nemeščencev bo brez dela. Kaj briga Ameriko! Ona ima denarja dovolj. Kdor bo hotel piti, bo prišel k nam. Naši ljudje se pa morda ne bodo toliko izseljevali.

Kako postopajo v Sarajevu z navijalci cen. Policijsko ravnateljstvo v Sarajevu je kaznovalo tri mesarji z globo 5000, 500 in 300 kron, ker so prodajali meso nad maksimalnimi cenami. Pri nas pa vsakdo lahko poljubno navija cene. In vendar smo v isti državi!

Tatovi v kovčegu. V neki moški krojačnici v Berlinu se je oglasil pred nedavnim neki gospod, ki je dal tri srajce v popravilo in prosil, da naj mu hranijo v prostoru kovčeg do drugega dne, da ga ne bo vlačil s seboj. Težek kovčeg so res zavalili v sobo in kmalu na to krojačnico zaprli. Čez nekaj časa pa se je vrnil krojač nazaj in našel kovčeg odprt in prazen, razen par kosov vlomilnega orodja. Dva moža sta švignila naglo mimo in odšla. Bil je oni gospod in pa človek, skrit v kovčegu, ki je onemu odprl od znotraj. Odnesla sta samo pet sto kron, perilo, ki sta ga bila pripravila, sta morala pustiti.

Najnovejše.

Napad na Radgono in Cmurek. Ljubljanski korespondenčni urad poroča z dne 5. februarja iz uradnega vira: Ob 1 uri 20 minut poročajo iz Cmureka: Sovražnik se zbira v Gozdišču in Misseldorfu in baje pripravlja napad na Cmurek, ki se ima izvršiti nocoj. V Cmureku vlada mir. Ob 1 uri 50 minut popoldne: Naše čete so danes zasedle most čez pritok Mure na severnem robu mesta Radgone. Prebivalstvo Radgone se je pri zasedbi deloma obnašalo sovražno. Obstreljevali so naše vojake iz hiš. Napadli so Nemci. Madžari se napada niso udeležili, pač pa so Nemce zalagali z materijalom. — Drugod je položaj neizpremenjen.

Raznašalce slov. časopisov sprejme takoj **Vilko Weixl**, Maribor, Glavni trg št. 22.

Učenec iz dobre hiše priden in zanesljiv se išče za takoj v papirni trgovini V. Weixl, Glavni trg 22.

Prva jugoslovanska veletrgovina papirja in galanterije

Vilko Weixl

Maribor, glavni trg 22

priporoča vsakovrstne razglednice, papir, knjige z povesti za mladino in odrasle, knjige z podobami, albume, igrače i. t. d.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Ferdo Leskovar.** — Tiskarna: **Karl Rabitsch** v Mariboru.